

Радмило Пекић*

Универзитет у Приштини
Филозофски факултет
Косовска Митровица (Србија)
Одељење за историју

ТЕСТАМЕНТ СУКНАРА БРАТУТА ГРАДОЈЕВИЋА ИЗ ТРЕБИЊА

Сажетак: Аутор је у раду приказао тестамент Братута Градојевића, који се преселио из сусједног Требиња у град подно Срђа, гдје је оформио породицу. Као истакнути сукнар склопио је велики број трговачких уговора, што је остало записано у пословним књигама Дубровачког архива. У раду је дата транскрипција, превод и интерпретација тестамената, гдје је предочена унутрашња структура три његова главна дијела.

Кључне ријечи: Братут Градојевић, тестамент, Требиње, Дубровник, легати, насљедници.

Опис тестамената и ранија издања

Тестамент Братута Градојевића из Требиња чува се у Државном архиву у Дубровнику, у познатој серији *Testamenta Notariae* (Fond 12, Ser. 1, Vol. 27, fol. 138–138'), у којој су и преписи тестамената проглашених 1494–1498. године. Тестамент је написан у 58 редова и то 49 редова на једној страници, а преосталих девет на другој страни пергаментног листа (31,5 x 22,5 цм). Димензије исписаног текста на првом листу су 25,3 x 16 цм, а на другом листу – 4,5 x 16 цм.

Научна јавност досад није била упозната са тестаментом Требињца Братута Градојевића, а његов садржај се први пут објављује.

---

* Ел. пошта: bijeljani@yahoo.com

Текст тестаментa
Testamentum Bratuti Gradoevich

|2| MCCCCLXXXVI, Indictione XIII^a, die XXII octobris, Ragusii. Hoc est testamentum |3| olim Bratuti Gradoevich nuper defuncti, repertum in notaria comunis |4| Ragusii ubi alias datum fuerat ad salvandum cum aliis testamentis |5| vivorum per dictum
5 |6| testatorem, cui erant ascripti Ser Martolus |6| Ste. de Zamagno iudex et Bartholomeus notarius testis. Cuius |7| testamenti tenor talis est videlicet. 1493, die VIII septembris, in Ragusii. Io |8| Bratut Gradoevich infermo del corpo ma sano de la mente et memoria, |9| fazo et ordino el mio ultimo testamento in questo modo. In prima lasso per decima
10 |10| et primicia a Sancta Maria Mazor grossi 6; alle Danze grossi 6; |11| a poveri de Sancto Lazaro perperi cinque; a frati minori de Ragusi che |12| pregano Dio per anima mia perperi cinque; a frati predicatori de Ragusi perperi cinque. |13| Lasso per mani de li mei epitropi se debiano distribuire perperi cento cinquanta |14| de li beni mei. De li
15 |15| quali perperi centocinquanta se spendano perperi cinquanta |15| in uno incensero et dagasse alla chiesa del Sancto Nicolo sopra li orexi. |16| El qual incensero sempre stia in poter et liberta de la |17| dicta chiesa. Et perperi cento dove alli epitropi mei parera mazor utilita
|18| per la anima mea. Et perche ho hauto a far cum molte persone in
20 |19| piu raxon |19| perho (!) noto che ho scripto como meglio ho possuto cum litera schiava de mia |20| man in uno libro cum la coperta negra el qual libro voglio che sia |21| creduto tanto al dar quanto al haver come questo mio testamento. |22| Et trovandosse alguno el qual paresse mio debitor per Notaria o per |23| Cancellaria et non se ne facesse
25 |24| mentione in dicto libro, voglio che la |24| oblega la qual se trovasse sopra tal debitor sia de nessun valor. Tuto |25| el mio tanto stabile quanto mobile che avanzara da la distributione del |26| presente mio testamento pervigna alli mei doi figlioli Nicolo et Marino, li quali |27| instituischo mei universali heredi. Et se alguno de li dicti mei figlioli
30 |28| moresse |28| senza herede legitimo, mora al altro fradello; et morendo ambi doi |29| senza heredi, tuto el resto de li dicti mei beni vada alle mie figliole |30| et alli lor figlioli. Et intervignando el dicto caso che le dicto resto de li |31| mei beni venesse alle mie figliole et alli lor figlioli, voglio che se |32| cavano perperi ducento de li quali se diano perperi
35 |33| cento al hospital de la Fraternita |33| de li Preti et cento altri se diano alle Danze per fabrica del hospital. |34| Item voglio se alguno de li mei

Testamentu Bratru gradocens

Handwritten marginal notes in red and black ink, partially illegible.

Marcel presby Judex sup. die xxij. octobr. Ragusy. Hoc est testam
oluy Bratru gradocens sup defuncti. Ragusy in notaria
Ragusy ubi alias elata fuerat ad saluandum cu alyo testamto
vna p dictum testatorem. Cui erant asumpsi & charcolus
St. & Zomagnus Judex et Bartholomeus notarius testis. Cuius
testamti tenor talis est. In die viij septis in Ragusi lo
Bratru gradocens inferno del corpo ma sano dela mente et memoria.
fazo et ordino el mio vltimo testu in qsto modo. In pma lasso p denari
et pumica a sancta Maria. In secunda lasso p denari
poncy & sancto Lazaro p denari. In tertia lasso p denari
puno dio p aia mia p denari. In quarta lasso p denari
Lasso p denari et h mei Episcopi. A frat menor de Ragusi h
et h ben mei. Del qual p denari se debiano distribuere p denari
in vno mense p denari. Et p denari se pendero p denari
et qual mense sup sua in potes et liberta et la fructu de la
dica chiesa. Et p denari doue alli Episcopi mei p denari
p la aia mia. Et p denari ho hauto a fal cu multe p denari
p denari in vno libro cu la copla negra el qual libro voglio q sia
reduco conto al dai quanto al hauto como questo meo testamto
et reuandosse alguno el qual pareste mio debito p notaria o p
vancellaria et no se ne facesse mentione i dicto libro voglio q
oblega. La qual se reuandosse sup tal debito fra de nestun valor. Tuto
el mio tanto stabile quanto mobile q auogzaa da la distributione del
pate mio testu p denari. In vno dei filios Nicolò et Marino li quali
stamto mei vna p denari heredi. Et se alguno de li diti mei filios morre
senza heredi legitimo mora al altro fradello. Et morendo ambedos
senza heredi tuto el resto de li diti mei veni vada alle mei fighole
et alli lor filios. Et traugnando el dicto caso q lo dicto resto de li
mei veni venisse alle mei fighole et alli lor filios voglio de se
mei veni p denari. Et cito albu se diano p cito al hospital de la fructu
de li p denari. Et cito albu se diano alle denze p fabrico del hospital.
Voglio se alguno de li mei filios pisse qualche quantita de li
mei veni p suo defoto tal quantita sia posta a suo voto 300 d rito
mano habra in pte sua de li mei veni. Lasso a Vladistina fructu
ma p denari. Lasso a Vladistina fructu
fighola monaca in sancto Simcon sup de la scra vna p denari
testamti. Fazo li mei Episcopi et rectoru de qsto meo testu p
Frouo de Casnaris. p Antonio de Sapho de Lagosa. Nicolò et
Marino mei filios et Iacob Amador mio genero. Et ad graduy q h
diti Episcopi. Lasso p denari p la fruga q haucano a distribuere el
meo resto. Post p diti declaro q no vobstante la odicione p
meo resto q h mei veni voglio alle mei fighole et alli lor filios
voglio q no obstante la dicta odicione li mei filios sicut Liberi
a vende et alienar li mei veni i vni loro et ad restu alla
morte como li parera et placera senza alguna obligacion. Et nisi
La mia ferma volumus cu ordinatione. Et insup declaro q se alguno

ly

cap

figlioli perdesse qualche quantita de li |35| mei beni per suo defecto tal
quantita sia posta a suo conto, zoe che tanto |36| mancho habia in parte
sua de li mei beni. Lasso a Vladissava fantescha |37| mia perperi X ultra
40 al sua mercede. Lasso ogni anno a Stanula, mia |38| figliola monaga
in Sancto Simeon, fin che la sera viva perperi octo per |39| vestimenti.
Fazo li mei epitropi et executori de questo mio testamento pre[te] |40|
Fiorio di Casnariis, pre[te] Antonio de Stephano de Lagosta, Nicolo
et |41| Marino mei fioli, et Jacob cimador mio zenero. Et ad chadaun
45 de li |42| dicti epitropi lasso perperi diexe per la fatica che haverano
a distribuir il |43| mio testamento. Post predicta dechiaro che, non
obstante la conditione per |44| mi posta alli mei figlioli che morando (!)
ambi doi dicti mei figlioli senza |45| heredi el resto de li mei beni vegna
alle mie figliole et alli lor figlioli, |46| voglio che non obstante la dicta
50 conditione li mei figlioli siano liberi |47| a vendi et alienar li mei beni
in vita loro et ad testarli alla |48| morte como li parera et piacera senza
alguna conditione et cussi et |49| la mia ferma volunta et ordinatione.
Et in supra dechiaro che se alguna¹ |50| de le mie ordinatione sera per
mi o per li mei figlioli satisfacta |51| in vita mia, tal mia ordinatione se
55 habia per satisfacta et |52| da puo la morte mia non se debia satisfar la
segunda volta. |53| Lasso che de li perperi cinquanta li quali de sopra
lasso per uno incensero |54| se dagano perperi diexe a Chata fiola de
olim Alexa, la qual |55| scite cum mi in aiuto de la sua maritatione
maritandosse. |56| Ma se la morira over non se maritara tuti dicti perperi
60 cinquanta |57| se spendano in dicto incensero. Hoc autem testamentum
nullo |58| testimonio rumpi possit.²

На маргини: Vide distributionem in Distributionibus Cancellarie
1496 (??) 1495.

Превод тестаментa *Тестамент Братута Градојевића*

MCCCCLXXXVI, индикта 14, дана 22. октобра, у Дубровнику.
Ово је тестамент покојног Братута Градојевића, недавно умрлог, који
се налази у Нотаријату Комуне дубровачке, гдје некад бијаше дат ради
чувања с осталим тестаментима од стране реченог опоручитеља, а

---

¹ DAD, *Testamenta Notariae (Test. Not.)* XXVII, fol. 138.

² DAD, *Test. Not.* XXVII, fol. 138'.

коме бијаху приписани сер Мартол Стјепана Замањић, судија, и нотар Бартоломеј, као свједок. Садржај овог тестаментa је ово што слиједи:

1493, дана 8. септембра, у Дубровнику. Ја, Братут Градојевић, тјелесно немоћан али здравог разума и при свијести, чиним и уређујем свој тестамент на овај начин. Најприје остављам за десетину и првину Светој Марији Великој шест гроша; у Данче шест гроша; сиромасима у Св. Лазару пет перпера; Малој браћи у Дубровнику, који ће се молити Богу за душу моју, пет перпера; Браћи проповједницима у Дубровнику пет перпера. Остављам у рукама мојих епитропа стопедесет перпера, које треба да расподијеле од речених мојих добара, а од тих стотину педесет перпера нека се педесет перпера потроши на једну кадионицу и да се она да у Цркву Св. Николе повише златара. И нека та кадионица увијек буде у власти и располагању братовштине речене цркве. А осталих стотину перпера нека распореде моји епитропи, како им се учини најкорисније, за моју душу. А, будући да сам имао послове и рачуне с многим особама, зато напомињем да сам записивао, како сам најбоље могао, словенским словима својом руком у једну књигу с црним корицама, па хоћу да се тој књизи вјерује, како у погледу примања, тако и у погледу потраживања, као и овом мом тестаменту. И, ако се нађе неко за кога би се чинило да је мој дужник по Нотаријату или по Канцеларији, а ако не буде поменут у реченој књизи, хоћу да обавеза која би се нашла на том дужнику буде без икакве вриједности. Све моје, како некретнине тако и покретнине, што претекне након расподјеле по садашњем мом тестаменту, нека припадне мојој двојници синова Николи и Марину, које постављам за универзалне насљеднике. А уколико би један од мојих синова умро без законских насљедника – онда да иде другом, а ако умру обојица без насљедника, све што је преостало од мојих добара, припада мојим кћерима и њиховој дјечи. У случају да је преостатак мојих добара припао мојим кћерима и њиховој дјечи, желим да се издвоји двјесто перпера, од којих би се стотину перпера дало хоспиталу Братовштине свештеника, а других стотину нека се да на Данче за градњу хоспитала. Исто тако желим, ако би неки од мојих синова упропастио неки дио од мојих добара, својом кривицом, тај износ пада на његов рачун, те зато има мање у свом дијелу од мојих добара. Остављам слушкињи Владислави десет перпера приде за њену плату. Остављам, на годишњем нивоу, Станули мојој кћери, редовници у Светом Шимуну, све док буде жива, по осам перпера за одјећу. Одређујем за епитропе и извршитеље овог мог тестаментa, оца (свештеника) Цвјетка Казнарија, оца Антуна Стјепанова из Ластова,

моје синове Николу и Марина, те Јакова подстригача сукна, мога зета. И сваком од речених епитропа остављам по десет перпера за труд који имају при расподјели мога тестаментa. Послије претходно изложеног изјављујем да – без обзира на услов од мене постављен мојим синовима да ако обојица мојих синова умру без насљедника, преостала добра припадну мојим ћеркама и њиховој дјечи – желим, упркос томе услови, да моји синови буду слободни да продају и отуђе моја добра за живота свога, да их завјештају по смрти како процијене и како им се свиђа без икаквог услова, а то је и моја чврста воља и наредба. Уз то изјављујем да, ако нека од мојих наредби буде од мене и мојих синова извршена за мога живота, та моја наредба има се сматрати извршеном и по мојој смрти не треба се задовољавати по други пут. Од оних педесет перпера које сам горе оставио за једну кадионицу, нека се да десет перпера Кати, ћерки покојног Алексе, а да се зна да је то потпора од мене за њену удају, ако се уда. Али, ако умре или ако се не уда, свих тих педесет перпера, нека се утроше на речену кадионицу. Овај, пак, тестамент никаво свједочење не може побити.

На маргини: Види расподјелу у књизи *Канцеларијских расподјела* за 1496. (??) 1495. годину.

Дипломатичке особености

У дипломатичком и структуралном погледу формула, овај тестамент не одудара од осталих и нема неких специфичности.

Након насловног дијела, у коме је наведено име и презиме састављача тестаментa, без ближих појединости о његовом поријеклу или занимању, најприје је наведена промулгација, односно проглашење тестаментa, датирано 22. октобра 1496. у Јавном нотаријату у Дубровнику у присуству два свједока и то овлаштених, судије и нотара, што представља један од предуслова његове вјеродостојности.

У уводном дијелу (*introductio*) наводи се да је 8. септембра 1493. у Дубровнику тестатор изрекао своју посљедњу жељу у психички исправном стању, што је такође био један од услова ваљаности документа.

Средишњи дио (диспозиција) тестаментa односи се на материјално-правне, формално-правне и нематеријалне наредбе, које се дијеле на ненасљедне и насљедне. По обичају, у дубровачким тестаментима на првом мјесту су легати за десетине и првине намијењени катедрали у граду Св. Влаха. Десетине су црквени порез, а првине су намијењене за младе мисе и заређење свештеника. Братут Градојевић завјештао

је легате за цркву на Данчама, „лазаретима“, односно сиромасима у Св. Лазару, фрањевцима и доминиканцима за спасење душе. Новчано и у натури даривао је црквену корпорацију Св. Николе. Потом је насљеднике његове имовине упутио на књигу пословања коју је водио, као и на књиге дубровачког Нотаријата и Канцеларије, у вези са разрјешењем његових потраживања и евентуалних дуговања. У насљедно-правном дијелу одредио је универзалне насљеднике и то двојицу синова. У случају да умру без потомства, Братутову имовину требало је да наслиједе његове ћерке и то под условом да се издвоји 100 перпера за болницу црквеног удружења Св. Николе и 100 перпера за изградњу болнице на Данчама. Поред новца за плату, легат је оставио и својој слушкињи, као и једној кћери, која је била часна сестра у Цркви Св. Шимуна, све док буде жива, а за годишњу куповину одјеће.

У завршном дијелу тестаментa (*conclusio*) одређени су извршиоци одредаба тестаментa. Овај дио завршава се гарантном формулом о забрани било каквих измјена тестаментa.

Просопографски подаци

Братут Градојевић (Bratut Gradovich), 120 (страна), 2, 7 (ред у издању) – био је поријеклом из Требиња из Дуката Светог Саве (*Ducato di S. Sabe*). Око 1430. године преселио се у Дубровник. Петнаест година касније, оженио је Катарину, ћерку Прибитка Миокнића. Њихов уговор о миразу регистрован је 28. октобра 1445. По занимању је био сукнар. Као успјешан пословни човјек постао је члан Антунина 1466. године.³

О Братуту су остали бројни писани трагови у различитим пословним и казним списима Дубровачког архива.⁴

Трговао је са домаћим и страним трговцима. Дана 9. септембра 1451. обавезао се фирентинском трговцу сукном Рикарду дел Бене да ће му испоручити у року од мјесец дана једну тканину ширине 50 ткачких

---

³ Библиотека Историјског института САНУ, *Genealogia Cingria, L'origini e genealogie dei cittadini Ragusei che furono in officio delle confraternitate di S. Antonio (Genealogia Cingria)*, 18. О дубровачким Антунинима види најновије истраживање: Z. Pešorda Vardić, *U predvorju vlasti. Dubrovački antunini u kasnom srednjem vijeku*, Zagreb–Dubrovnik 2012, 15–194.

⁴ DAD, *Debita Notariae (Deb. Not.)* XXX, fol. 180 (23. VI 1456); *Lamenta de foris (Lam. de for.)* XXXII, fol. 107^r (13. I 1457); исто, fol. 308^r (11. X 1457).

јединица.⁵ Братутови дужници били су Михоч Анзуловић, Богавац Мио-кановић, Иван Ратковић, Милан и Радован Витасовић, те Миливоје Прибитковић из Подборча и други.⁶

Вуну за израду тканина страног поријекла куповао је од Галеаца Бруњола из Мантове. Пословао је и са Филипом из Урбина.⁷ Септембра 1464. трговао је са Вукашином Радичевићем, Рајаном Радовановићем, Блажом Кабужићем, Петром Калићем, Милошем Кекановићем и Гашпаром Контулис из Болоње.⁸

Братут Градојевић је вуну слабијег квалитета набављао код трговца из залеђа, на име чега им је давао новац на почек. Сарађивао је са Иванишем Гостојевићем из Сребренице, потом кнезом Цернице код Гацка Радојем Унчетићем, као и другим Церничанима (Радичем Мио-братовићем, Радашином Утјешановићем, Љубишом Динчићем, Павом Никшићем и Вукашином Радичевићем).⁹

Бавио се и узгојем стоке коју је јула 1469. дао на чување Радојку Милићијевићу из Требиња, влаху из катуна Вукотина.¹⁰

Осим што је давао новац на зајам, у изворима се наводи као дужник и као јамац.¹¹ Током 1470. године трговао је са Вукосавом Влатковићем из Новог Брда, Добрашином Радичевићем, Бошком Божидаревићем, Радивојем Витојевићем, Вукићем Радовиновићем, Радокном Радовчићем, Вигњем Станчићем, Ђурђем Радојевићем, те Милетом и Петром

---

⁵ DAD, *Deb. Not.* XXVI, fol. 178^v (9. IX 1451); Р. Пекић, *Фирентинци на Балкану 1300–1600*, Косовска Митровица 2012, 105.

⁶ DAD, *Deb. Not.* XXXIV, fol. 35 (11. II 1460); XXXVIII, fol. 31^v (18. IV 1469); исто, fol. 38 (6. V 1469); XXXV, fol. 51 (21. VII 1462)

⁷ DAD, *Deb. Not.* XXV, fol. 130; XXXVIII, fol. 27^v (11. IV 1469).

⁸ DAD, *Deb. Not.* XXXVI, fol. 131^v (1. IX 1464); исто, fol. 134 (10. IX 1464); исто, fol. 135 (22. IX 1464).

⁹ DAD, *Deb. Not.* XXXVIII, fol. 2 (30. XII 1468); исто, fol. 16 (18. III 1469); исто, fol. 27 (7. IV 1469); исто, fol. 80 (23. VIII 1469); XXXIX, fol. 5^v (17. V 1470); исто, fol. 14^v (18. VI 1470); исто, fol. 51^v (5. IX 1470); исто, fol. 98 (4. XII 1470); исто, fol. 142^v (19. IV 1471)

¹⁰ DAD, *Diversa Notariae (Div. Not)* LIII, fol. 190^v (6. VII 1469).

¹¹ DAD, *Deb. Not.* XXXVIII, fol. 134 (5. I 1470).

Градојевићем.¹² Са истом праксом Братут Градојевић наставио је и слjedeћих година.¹³

Мартол Стефана Замањић (Ser Martolus Ste. de Zamagno), 120, 5 – дубровачки племић рођен око 1430. године. Као члан Малоба вијећа истакао се у постизању споразума са Ђуром Драгишићем у вези руке Јована Крститеља, због које је настао дугогодишњи спор између Фиренце и Дубровника.¹⁴ Мартол Замањић умро је 1499. године.¹⁵

Бартоломеј нотар (Bartholomeus notarius), 120, 6 – у питању је познати дубровачки нотар Бартоломеј Сфондрати из Кремоне, који је служио Дубровачку републику 1449–1504. године.¹⁶ Интересантно је поменути да се Бартоломеј Сфондрати, један од најписменијих људи у Дубровнику свога времена, два пута женио и имао 28 дјеце и то 18 синова и 10 кћери.¹⁷

Никола и Марин (figlioli Nicolo et Marino), 120, 28; 121, 43–44, 47, 50, 54 – Били су синови и насљедници имовине Братута Градојевића. Никола је био ожењен Станом, ћерком Ника Прибисалића, а други син Марин, Станом, ћерком Ивана Братосалића.¹⁸ Никола Градојевић бавио се, као и отац Братут, кредитном трговином.¹⁹ Међутим, Никола није био дуга вијека, умро је седам година након смрти Братута и то 1503. године.²⁰ Дуго није живио ни други Братутов син Марин. Одлуком Малог

---

¹² DAD, *Deb. Not.* XXXVIII, fol. 184' (5. V 1470); XXXIX, fol. 31' (28. VII 1470); исто, fol. 36 (7. VIII 1470); исто, fol. 47' (24. VIII 1470); исто, fol. 67 (6. X 1470); исто, fol. 70 (11. X 1470); исто, fol. 71 (15. X 1470); исто, fol. 72' (20. X 1470); исто, fol. 98 (5. XII 1470); исто, fol. 99' (10. XII 1470); исто, f. 108' (31. XII 1470).

¹³ DAD, *Deb. Not.* XXXIX, fol. 30 (23. VII 1470); исто, fol. 48 (28. VIII 1470); исто, fol. 70 (11. X 1470); исто, fol. 111' (8. I 1471); исто, fol. 121' (4. II 1471); XL, fol. 20' (8. X 1471); исто, fol. 34' (8. XI 1471); XLI, fol. 9' (? IX 1471); XLII, fol. 59 (4. XI 1473); XLVI, fol. 173 (20. V 1478).

¹⁴ Z. Šundrica, *Tajna kutija Dubrovačkog arhiva*, I dio, Zagreb–Dubrovnik 2008, 162–163; P. Пекић, *Фирентинци на Балкану 1300–1600*, Косовска Митровица 2012, 27.

¹⁵ DAD, *Test. Not.* XXVIII, fol. 21–22.

¹⁶ C. Jireček, *Die mittelalterliche Kanzlei der Ragusaner*, Archiv für Slavische Philologie XXVI (Berlin 1904) 195–197.

¹⁷ *Geneaologia Cingria*, 374–378. .

¹⁸ *Geneaologia Cingria*, 18–20.

¹⁹ DAD, *Deb. Not.* LIX, fol. 62' (5. X 1497); LX, fol. 16 (23. XII 1499); исто, fol. 110' (1. IX 1500); исто, fol. 126 (14. X 1500).

²⁰ DAD, *Test. Not.* XXVIII, fol. 193.

вијећа, 17. августа 1515, одобрено је Марину Градојевићу да се повуче са службе из Стона.²¹ Двије године касније умро је.²²

Станула (Stanula figliola), 121, 40 – била је једна од пет кћери Братута Градојевића. Она је била часна сестра у Цркви Св. Шимуна. Станулине сестре биле су: Медуша, Николета, Луција и Патронела. Медуша је била удата за Михоча Илића, међутим остала је удовица, а потом се удала за бербера Вукца Прибигнића.²³ Седамдесетих година XV вијека удале су се: Николета за Јакома Милшића, Луција за Јакома Петровог са Корчуле, Патронела, прво за Франка Петковића, а последије за Николу Ратковића.²⁴

Преостале личности које се у тестаменту помињу су: **Владислава слушкиња (Vladissava fantescha)** Братута Градојевића, потом извршиоци тестаментарних наредби, свештеници **Цвјетко Казнари (Fiorio di Casnariis)**, **Антоније Стефановић (Antonio de Stephano)** и Братутов зет **Јаков, подстригач сукна (Jacob cimador, mio zenero)**. О наведеним немамо детаљнијих обавјештења.

Установе и важнији појмови

Света Марија Велика (Sancta Maria Mazor), 120, 10 – дубровачка катедрала или столна црква, посвећена Узнесењу Св. Марије (Велика Госпојина), настала на мјесту византијске и романичке катедрале. Сједиште је Дубровачке бискупије.²⁵

Данче (Danze), 120, 10, 36 – полуострво недалеко од Дубровника. Почетком XV вијека на Данчама се налазио карантин (лазарет). Ту је 5. децембра 1457. почела да се гради црква посвећена Св. Марији, као помоћ особама смјештеним у лазарету. Током XV вијека у овој цркви живјеле су фрањевачке трећереднице.²⁶

Црква Св. Николе (chiesa del Sancto Nicolo), 120, 16, 18 – матична црква познате братовштине Антунина. Претпоставља се да је из XII вијека. Почетком XIV вијека по њој је читав сјеверни дио града добио назив „секстериј Светог Николе“. То је некадашње предграђе, у

---

²¹ DAD, *Cons. Min.* XXXII, fol. 78' (15. VIII 1515).

²² DAD, *Test. Not.* XXXII, fol. 71.

²³ DAD, *Deb. Not.* LIX, fol. 62' (5. X 1497); LX, fol. 16 (23. XII 1499); исто, fol. 110' (1. IX 1500); исто, fol. 126 (14. X 1500).

²⁴ DAD, *Test. Not.* XXVIII, fol. 193.

²⁵ DAD, *Cons. Min.* XXXII, fol. 78' (15. VIII 1515).

²⁶ DAD, *Test. Not.* XXXII, fol. 71.

којем је главна улица била, у изворима често помињани, Пријеки пут или Пријеко.²⁷

Хоспитал (hospedal), 120, 35, 36 – Почетком XV вијека у Дубровнику је било више хоспитала. Они нису били класичне болнице, већ су функционисали више као мјесто за азил за странце, старе, сиромашне и немоћне. Називани су и лазаретима и представљали су установу за изолацију од губе и куге. Свети Лазар био је заштитник лепрозних, а у тестаментима се хоспитали често помињу. Поред државе, неке хоспитале издржавале су братовштине (*fraternitates*), односно удружења.²⁸

Црква Св. Шимуна (Sancto Simeon), 121, 41 – У Дубровнику у изворима се помиње 1108. као самостан, у којем су калуђерице (часне сестре) вршиле службу божију. У доба чувеног потреса из 1667. године од 18 калуђерица преживјеле су двије.²⁹

Извршиоци тестаментa (epitropi et executori), 121, 42 – Представљају правну институцију значајну за сваки тестамент. Они су извршиоци посљедње воље састављача тестаментa, тј. свега онога што је одредио и наредио. Потребна су најмање двојица епитропа или извршилаца тестаментa. Одговорни су за благовремено покретање поступка и досљедно извршење наредби.³⁰

---

²⁷ DAD, *Liber Dotum* VII, fol. 102' (2. XII 1469).

²⁸ С. Fisković, *Prvi poznati dubrovački graditelji*, Dubrovnik 1955, 23–29; А. Dračevac, *Dubrovačka katedrala*, Zagreb 1988; А. Gulin, *Srednjovjekovni dubrovački kaptol. Utemeljenje, ustroj i djelatnost*, Tisuću godina Dubrovačke (nad)biskupije, Dubrovnik 2001, 175–196.

²⁹ *Genealogia Cingria*, 18.

³⁰ *Crkva i samostan svete Marije na Dančama* (уредили: L. Paljetak, K. Dabo), Dubrovnik 2010.

Radmilo Pečić

Université de Priština
Faculté de philosophie
Kosovska Mitrovica (Serbie)
Département d'histoire

**TESTAMENT DU TISSERAND BRATUT GRADOJEVIC DE
TREBINJE**

Résumé

Dans la première moitié du XVème siècle Dubrovnik voit le début d'une production manufacturée de tissus. Parmi les tisserands ragusains en vue figurait Bratut Gradojević qui, originaire de Trebinje, s'est installé dans cette ville vers 1430. En tant qu'homme ayant réussi dans les affaires, il est devenu en 1466 membre de l'association des Antonins de Dubrovnik. Il commerçait avec des négociants de Florence, Urbino, Mantoue, Bologne, Dubrovnik, Konavli, Trebinje, Višegrad, Cerica, Novo Brdo et d'autres villes de l'arrière-pays de Dubrovnik. Après une longue et remarquable carrière de commerçant, il a rédigé en 1493 son testament qui a été lu trois ans plus tard, en 1496, chez un notaire de Dubrovnik. Il a laissé derrière lui cinq filles et deux fils, qui ont hérité de ses biens.

Mots-clés: Bratut Gradojević, testament, Trebinje, Dubrovnik, légat, héritiers.